

Κείμενο 1

[Ευτυχία]

Απόσπασμα κειμένου από το βιβλίο του Φερνάντο Σαβατέρ, Ηθική της ανάγκης, μεταφρασμένο από την Αγαθή Δημητρούκα, εκδ. Πατάκης, 2013, σσ. 115-116.

Η λέξη ευτυχία είναι υπερβολικά φιλόδοξη. Η γνήσια ευτυχία θα απαιτούσε να είσαι άτρωτος, θα απαιτούσε να μη σε αφορά το μέλλον. Όσο καλά κι αν νιώθεις τώρα, αν ξέρεις ότι μέσα σε μια ώρα θα σου κόψουν το κεφάλι, δεν μπορείς να είσαι ευτυχισμένος: η αγωνία για τη σχεδόν άμεση απώλεια της κατάστασής σου δεν θα σου το επέτρεπε.

Η ευτυχία είναι υπερβολική κατάσταση για ένα θνητό πλάσμα. Αυτό που οι άνθρωποι αναζητάμε είναι λίγη ικανοποίηση. Ικανοποίηση φυσική, βεβαίως, αλλά και σε άλλα επίπεδα: πολιτιστική, αισθηματική κτλ. Οι ικανοποιήσεις έχουν ημερομηνία λήξης, σαφώς, αλλά είναι ένας ζωτικός στόχος πιο μετριοπαθής, πιο ρεαλιστικός από την ευτυχία.

Είναι αλήθεια πως, όσο ανεβαίνει το επίπεδο της ζωής μας, γινόμαστε πιο απαιτητικοί, αναζητούμε περισσότερες και καλύτερες ικανοποιήσεις, μας είναι πιο δύσκολο να αισθανθούμε ικανοποιημένοι. Ένας φτωχός που ζει κάπου στο κέντρο της Αφρικής πιθανόν να νιώσει ικανοποιημένος με το να του δώσουν ένα σάντουιτς και να του διώξουν μια μύγα που του δίνει στα νεύρα. Εμείς ζούμε σε μια κοινωνία πάρα πολύ περίπλοκη, με μια μεγάλη ποικιλία από ευκαιρίες γιασχόλη και ηδονή, γι' αυτό κάθε φορά είναι όλο και πιο δύσκολο να νιώσει κανείς ικανοποιημένος.

Για να φωτίσει τη δυναμική αυτή, ένας Γερμανός φιλόσοφος διηγιόταν τη θεωρία της πριγκίπισσας και του μπιζελιού: η πριγκίπισσα κοιμόταν πάνω σε έντεκα στρώματα για να είναι πιο άνετα, αλλά αρκούσε ένα μπιζέλι κάτω από το τελευταίο στρώμα ώστε να της προκαλέσει ανυπόφορη ενόχληση και να μην κλείσει μάτι όλη νύχτα.

Με τις βελτιώσεις στις αυξανόμενες ανέσεις, όλοι γινόμαστε λίγο σαν αυτή την πριγκίπισσα. Καθώς μειώνονται οι ενοχλήσεις, η παραμικρή αντιξοότητα γίνεται ανυπόφορη. Μπορείς να το διαπιστώσεις στο αεροδρόμιο. Ο πολιτισμός μας έχει φτάσει σε τέτοιο τεχνολογικό επίπεδο, που σου επιτρέπει να ταξιδεύεις από την Ευρώπη στην Αμερική σε εφτά ώρες. Σε οποιαδήποτε άλλη εποχή θα ήταν όνειρο, κάτι το πρωτάκουστο. Τώρα αρκεί να υποστούμε μισής ώρας καθυστέρηση, για να κάνουμε σαματά και να ζητήσουμε το βιβλίο παραπόνων. [...]

Κείμενο 2

Κυνηγάμε το χρήμα, χάνουμε την ευτυχία

Απόσπασμα από άρθρο της συντακτικής ομάδας της ψηφιακής έκδοσης της εφημερίδας Καθημερινή. Δημοσιεύτηκε στις 05/02/2005. Πηγή: <https://www.kathimerini.gr/world/208320/kynigame-to-chrima-chanoyme-tin-eytychia>

Τα χρήματα στο πορτοφόλι είναι πολύ περισσότερα από ό,τι στο παρελθόν. Κι όμως είμαστε πολύ φτωχότεροι σε... ευτυχία. Οι παλιότεροι επέμεναν ότι τα χρήματα δεν φέρνουν την ευτυχία. Τότε, λοιπόν, γιατί εμείς οι μοντέρνοι τρέχουμε από το πρωί μέχρι το βράδυ επιδιώκοντας να αγοράσουμε ό,τι μπορεί να αγορασθεί με χρήμα; Γιατί αδιαφορούμε για όσα μπορούν να μας γεμίσουν χαρά και ικανοποίηση, όπως η δημιουργία νέων φίλων, η παροχή βοήθειας προς τους πιο αδύναμους και η ενασχόληση με τις τέχνες και τα γράμματα; [...]

Τις τελευταίες δεκαετίες η κατάσταση μεταβλήθηκε. Η θεαματική αύξηση του εισοδήματος για το 5% των νοικοκυριών γέννησε μία οικονομική ελίτ που ζει σαφώς καλύτερα από τη μεσαία τάξη, με αποτέλεσμα την αύξηση του άγχους, της σύγκρισης για τους οικονομικά πιο αδύνατους. Οι πιο εύποροι κατοικούν σε μεγαλύτερα σπίτια, δαπανούν όλο και πιο πολλά χρήματα για την ανανέωση της γκαρνταρόμπας τους, συχνά περισσότερο από ό,τι οι άλλοι δαπανούν για το ενοίκιο ενός μηνός. Στις Σκανδιναβικές χώρες, όπου είναι μικρότερες οι οικονομικές διαφορές, η ευδαιμονία των κατοίκων είναι σαφώς μεγαλύτερη από αυτή των πολιτών κρατών με μεγάλες οικονομικές ανισότητες, όπως οι ΗΠΑ. Ταυτόχρονα η τηλεόραση, το διαδίκτυο και τα περιοδικά λάιφσταϊλ μας καθιστούν μάρτυρες του τρόπου ζωής των πιο εύπορων.

Αύξηση των επιθυμιών

Παραδόξως, η αύξηση των εισοδημάτων -που κάνει τόσο ορατό τον πλούτο- πυροδοτεί την έλλειψη ικανοποίησης από τη ζωή. Καθώς η επιθυμία απόκτησης υλικών όλο και αυξάνεται, η αύξηση του εισοδήματος απλώς γεννά αύξηση των επιθυμιών. Η αναρρίχηση ανδρών και γυναικών στην οικονομική κλίμακα δεν τους καθιστά ευγνώμονες για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους. Αντιθέτως γεννά στεναχώρια για όσα δεν έχουν αποκτήσει ακόμα.

Σκεφτείτε ότι κατοικείτε σε ένα διαμέρισμα δύο υπνοδωματίων και ονειρεύεστε την απόκτηση ενός διαμερίσματος τριών υπνοδωματίων. Όταν το αποκτήσετε θα είστε

ευτυχείς; Όχι απαραίτητως. Τα τρία υπνοδωμάτια είναι πια «συνήθης τρόπος διαβίωσης» και φυσικά αρχίζετε να ονειρεύεστε ένα διαμέρισμα με τέσσερα υπνοδωμάτια. [...]

Οι συνθήκες διαβίωσης, η εκπαίδευση και άλλοι δείκτες κοινωνικής ευδαιμονίας έχουν βελτιωθεί τόσο πολύ και τόσο γρήγορα, μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, που δεν αναμένεται ανάλογο άλμα στο άμεσο μέλλον. Επειδή, όμως όλοι έχουν υιοθετήσει την άποψη ότι πρέπει κάθε χρόνο να κερδίζουν μεγαλύτερο εισόδημα, οι καλύτερες συνθήκες ζωής είναι παραδόξως τροχοπέδη στην ψυχική μας ευτυχία. Στα ανεπτυγμένα κράτη οι πολίτες επιθυμώντας να αποκτήσουν όλο και περισσότερα, τελικά δεν εκτιμούν αυτά που έχουν. [...]

Κείμενο 3

Η αχλή¹ της ευτυχίας

Το παρακάτω ποίημα προέρχεται από την ποιητική συλλογή του Μιχάλη Κασσωτάκη, Στο φως των στοχασμών και των ονείρων. Δημοσίευση από τις εκδόσεις Γρηγόρη, 2019.

Ο άνεμος σκόρπισε με μανία την αχλή
που σκέπαζε τα πάντα γύρω μας με το πέπλο της
και μας επέτρεπε να βλέπουμε
την πραγματικότητα θαμπά,
να ζούμε με αυταπάτες και με παραισθήσεις.
Και τώρα που η αχλή διαλύθηκε
και ξεγυμνώθηκαν τα πάντα γύρω μας,
ξεχύθηκε η αλήθεια.
Και μεις μείναμε νοσταλγοί της αχλής
που επέτρεπε στον καθένα να βλέπει
τον κόσμο, όπως τον ήθελε,
μια προβολή του εαυτού του,
που του γεννούσε ευτυχία.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

¹ ομίχλη

Ερώτημα 1° (μονάδες 15)

α) Για ποιον λόγο, κατά τη γνώμη σου, ο συγγραφέας του Κειμένου 1 αξιοποιεί «τη θεωρία της πριγκίπισσας και του μπιζελιού» (μονάδες 5);

β) Ποια είναι η σχέση της θεωρίας αυτής με το θέμα της ευτυχίας; Να την αποδώσεις τεκμηριωμένα σε 80 περίπου λέξεις με τη μέθοδο της αναλογίας. (μονάδες 10)

Μονάδες 15

Ερώτημα 2° (μονάδες 10)

Στις δύο πρώτες παραγράφους του Κειμένου 2 εμφανίζονται δύο διακρίσεις ανάμεσα σε κατηγορίες ανθρώπων. Να τις καταγράψεις (μονάδες 4) και να τις συσχετίσεις με τον τίτλο του κειμένου (μονάδες 6).

Μονάδες 10

Ερώτημα 3° (μονάδες 10)

Ποια είναι, κατά τη γνώμη σου, η πρόθεση των συγγραφέων των Κειμένων 1 και 2 (μονάδες 2); Να αιτιολογήσεις τον χαρακτηρισμό σου αναφέροντας δύο γλωσσικές επιλογές ή αποδεικτικά στοιχεία από το κάθε κείμενο, τα οποία αποδίδουν την πρόθεση αυτή (μονάδες 8).

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Ποιο είναι το νόημα της ευτυχίας, σύμφωνα με το ποιητικό υποκείμενο του Κειμένου 3; Ποιο νόημα δίνεις εσύ στην ευτυχία; Να συντάξεις ένα ερμηνευτικό σχόλιο 150 περίπου λέξεων αξιοποιώντας τρεις κατάλληλους κειμενικούς δείκτες.

Μονάδες 15